Mr. Peters'ın Bağlantıları ARTHUR MILLER

Peters'ın

Bağlantıları

ARTHUR MILLER

Türkçesi: Tarık Günersel



OYUN

New York'ta
metruk bir gece kulubü.
Günümüz.
Sanki.

"Her müşteriye tek ömür verilir ve memnun olmayan müşterinin iade hakkı yoktur."





Mr. Peters'ın Bağlantıları
Arthur Miller
Özgün adı: Mr. Peters' Connections
Türkçesi: Tarık Günersel
© Omnia A.Ş. Kasım 1998
Kesim Ajans
1. Baskı : 2000 Adet
İstanbul, 29 Ocak 1999

Kapak resmi:
Band ohne Ende, M. C. Escher
Tasarım : Hakan Karataş
Grafik uygulama:
Ender Ergün-Hakan Lokanoğlu
Düzelti: Merve Erol
Baskı ve cilt: Mart Matbaası
ISBN 975-6827-00-9

Om Yayınevi
Perihan Sok. No: 126/1
80260 Şişli-İstanbul
e-mail: omnia@prizma.net.tr

ARTHUR MILLER

MR. PETERS'IN BAĞLANTILARI

Türkçesi:
Tarık Günersel

OM-OYUN

ๆ

Arthur Miller "Mr. Peters' Connections" adlı oyunu 1997'de yazmış. Batı tiyatrosunda son yıllarda gittikçe daha çok benimsenen bir eğilimle, uzunca bir tek perdelik oyun. Yaşlı bir insanın ömrünün son anlarındaki zihin durumu... Sadece zarif ve keyifli bir Yirminci Yüzyıl gezintisi değil, aynı zamanda –öncelikle– insanın varoluşuyla ilgili temel boyutların işlendiği bir şaheser.

T G.

Kişiler (Sahneye giriş sırası ile)

Adele
Calvin
Mr. Peters
Cathy-May
Larry
Leonard
Rose
Charlotte

(New York şehrinde eski, terk edilmiş, kırık dökük bir gece kulübü. Küçük, tozlu bir duvar piyanosu, iskemleler, bazıları ters çevrilmiş birkaç masa. Piyanonun yanında üç iskemle vardır; üstlerinde bas klarinet, kornet ve saksofon durmaktadır.

Adele yersiz yurtsuz bir zencidir. Bankta, eşya torbalarının arasında oturmaktadır. Bir yandan Vogue mecmuası okumakta, bir yandan da bir şişeden şarap yudumlamaktadır. Ara sıra el aynasında yüzünü inceler.

Calvin girer.

Peters etrafa bakarak girer, durur.)

Calvin: Eveet, işte burası.

(Sessizlik. Peters yavaş yavaş her şeye bakar.)

Peters: (Sonra, kimseye bakmadan) Etkilenmek için. Evet. O fırtınayı bir kere daha hissedebilmek için. Hiç olmazsa bir

kerecik daha. (Kısa susku.) Bana ne çarpıcı gelebilir –şehvetten başka? Roman mı? Model uçaklar mı? Sinema, bahçe, yemek yapma mı? (Başını sallar; kuru bir hüzünle) Öte yandan sanki içimden... ta içimin derinliklerinden ağlama arzusu geliyor. Tanrı bilir neden. –Her şeye sahip olmama rağmen. (Kısa susku. İleriye bakar.) Konu ne?

(Peters piyanoya gider. "September Song" şarkısının ilk beş notasını çalar, sonra birkaç adım atar. Piyano kendi başına çalmaya devam eder; iki adam da boşluğa bakar; ses gittikçe azalır, kaybolur.)

Calvin: (Mekanı göstererek) Biraz elden geçmesi lazım, tabii.

Peters: Karım da neredeyse gelir.

Calvin: Eşiniz sever burayı. Kadınların çoğu buradan hoşlanıyor.

Peters: Çok yorgunum. Epey yürüdüm. Burası özellikle kadınların mı hoşuna gider? Niye?

Calvin: Kim bilir. Belki de kadınlar tuvaletinden ötürü.

Adele: (Aynaya bakmaya devam ederek) Harikadır.

(İki adam da onu duymamış gibidir.)

Peters: Buralı değilsiniz, sanırım.

Calvin: Sizde iyi kulak var. Galiba Rusya'da doğmuşum.

Peters: Galiba mı?

Calvin: Kim nerede doğduğundan emin olabilir ki? Fakat annemin yatağında doğduğum kesin. Herkes gibi.

Peters: Ana yatağı.

Calvin: Aslına bakarsanız Brooklynliyim. Sheepshead körfezinden.

Peters: Oralılar "aslına bakarsanız" demez. Çünkü, ne bileyim, bu biraz üst tabaka kokan bir sözdür. Ama önemli değil; nereli olduğunuzu ilk başta söyleseydiniz, şimdiye kadar çoktan unutmuştum zaten. Benim bu günlerdeki durumum şöyle: Akıntıya kürek çekiyorum; hem de kürek yerine tenis raketiyle... Düşünüyorum da, bana birini hatırlatıyorsunuz, ama kimi?

Calvin: Bunu bana pek çok kişi söyledi. Bazı insanların hayattaki tek işlevi başkalarına birini hatırlatmaktır. –Ben hoş ve güvenilir birini hatırlatıyormuşum, genellikle.

Peters: İsterseniz bu meseleyi fazla kurcalamayalım.

Calvin: Espri yapmaya çalışmıyorum...

Peters: Bakın, bir kere şunu belirteyim ki, ben artık ne çatışmadan yanayım, ne de

gerilimden. Ne olup bittiğini anlamaya çalışmak hoşuma gitmiyor. Huzur ve sükûnet istiyorum. Duygusal dalgalanmalardan uzak, perdeyi açıp sabahla selamlaşmak beni yeterince mutlu ediyor. Yo, moralim bozuk filan değil. Aslında kendimi hayatımın en güzel, en heyecan verici döneminin eşiğinde hissediyorum. İşte öyle bir şey.

(Cathy-May'in üstünde ışık belirir.)

Peters: (devamla) Aman Tanrım. (Cathy-May'e doğru yürür. Hüzünlü bir hayretle) İnanamıyorum. Bu dümdüz geniş karın, fışkıran baldırlar, ateşin sönmeden önceki son parlayışı!.. (Kadını tanır; nefesi daralır.) Aman Tanrım, Cathy-May! (Büyülenmiş gibidir.) –Yani... Yani sen... hayattasın, öyle mi? (Başka tarafa dönerek) Nasıl hâlâ görebiliyoruz onları, eğer... Yoksa... Acaba?.. (Durup düşünür.) Yok canım, tabii ki!.. (Birden etkilenerek) Tabii, tabii! (Ağlamaklı) Tabii öldü! Kar yağmıştı cenazesinde. (İpucu arar, sonra Cathy-May'e şöyle bir bakar.) Peki nerede, öyleyse? (Belli belirsiz bir tebessümle, heyecan ve hayretle başını sallar.) –Niye bu kadar mutluyum? (Mozart'tan bir melodi. Cathy-May ona yaklaşır; yüksek topuklu ayakkabı giymiştir; çıplaktır. Kadın yaklaşırken Peters'ın yüzünde geniş bir tebessüm belirir. Cathy-May kıkırdar.) A, tabii, nasıl da gururla gösteriyorsun vücudunu. –Yeni bir parti elbisesi gibi. (Cathy-May kıkırdayarak hayali bir eteği iki ucundan kibarca tu-

tup kaldırır, yapmacık bir ciddiyetle selam verir. Peters bir ayağını öne atar; gayet yumuşak, gülerek, resmi bir reverans yapar. Kur yapan bir çift kuş gibidirler. Gülerek) Bu elbiseyle böyle dans olmaz, tatlım. (Cathy-May reveransa devam ederek geri geri çekilir, karanlıkta kaybolur. Müzik biter. Peters'ın gülüşü buruklaşır.) Yoksa moralim bozuk mu?

Calvin: Bütün dünyayı gezdiniz mi?

Peters: Evet, hem de defalarca. –Yirmi altı yıl Pan American pilotu olarak. Doğrusu göründüğümden çok daha yaşlıyım. Doğduğumda bir elma ağacı dikilseydi, şimdiye kadar çoktan şömine için kesilmiş olurdu.

Calvin: Ben de o kadar yaşlı görünmediğinizi söyleyecektim.

Peters: (Gevrek gevrek gülerek) Tanıdığım herkesten daha yaşlıyım. Bütün köpeklerim öldü. Yarım düzine kedi, papağanlar... Hepsi öldü. Birlikte uçtuğum bütün pilotlar. Yattığım bütün kadınlar da herhalde ölmüştür. Karım hariç. Ben doğduğumdan beri dünyada en azından bir kere devrilmemiş bir hükümet yok herhalde –tabii İngiltere ile bizim dışımızda. Bazen eski bir arkadaşımı aramak için telefona uzanıyorum, sonra birdenbire... (Gevrek gevrek gülerek) Aklıma geliyor... –Belki beynimin bir yerinde bir arıza var: Boş kalan koltuklarla kullanılmayan yastıkları algılamıyor. Bazen me-

rak ediyorum. Acaba ben mumyalandım da haberim mi yok? Ölüm kibar, belki de. Bizim kapıyı açıp onu içeri almamızı bekliyor. Yoksa kapı önünde öyle durup bekleyecek. (Kaşlarını çatar; hayretle) –Nasıl oluyor da böyle akıcı konuşabiliyorum? Genellikle konuşamam. Sekiz saat tek laf etmemekle ünlüyümdür. –Ne var şu kadınlar tuvaletinde? Niye bütün kadınlar onun için deli oluyormuş?.. Bu sohbet hoşuma gitmesine gidiyor, ama... konu ne?

Calvin: Kadınlar bir yeri yeniden dekore etmeye bayılır.

Peters: A, tabii, öyle. Bir erkek bütün tavan boyası başına dökülse fark etmez, ama bir kadın tozları bile sayar. Siz her zaman her şeye cevap bulursunuz, değil mi?

Calvin: Her zaman değil.

Peters: Ama genellikle bulursunuz.

Calvin: Eh, galiba.

Peters: Kendinizi hep haklı bulmak hoşunuza gidiyor mu?

Calvin: (Omuz silker) Tahammül edebiliyorum.

Peters: Ben çok farklıyım: Haklı olmak hoşuma gider; ama huzurla uyuyabilmem için yanımdaki kadının haklı olduğuna

inanması gerekiyor. Yıllar geçtikçe gülmek kolaylaşıyor. Ben çok gülerim. Gülen bir adama kim saldırabilir ki? Yıllar önce bir rüya görmüştüm; şu koca şömine var ya. Rüyamda koltuğumdan kalktım, karıma veda ettim, dosdoğru yürüyüp şömineye girdim. Şöminenin arkası ardına kadar açıldı, kendimi ömrümde gördüğüm en güzel odada buldum. Odadaki her şey –mobilya, duvarların rengi, halı... her şey kusursuzdu. Bu mükemmelliği bozan, beni rahatsız eden hiçbir şey yoktu. Pencereden baktım, cadde bile mükemmeldi. Kendimi harika hissettim. Her şey öyle doyurucuydu ki. Adeta oraya aittim. Zaman zaman o eve büyük bir hasret duyarım. Sonra birden öyle bir evin hiç varolmadığını hatırlarım, hayretle. Konu ne? Ne demiştiniz? Her neyse. (Bakınır.) Herhalde kimse kendini buraya ait hissetmemiştir, değil mi? Siz bana gerçekten birini hatırlatıyorsunuz.

Calvin: Eşinize kadınlar tuvaletini gösterin. Eminim size olan sevgisi artar.

Peters: Bu meseleyi fazla uzatmayalım, olur mu? Burası hiç ilgimi çekmedi. Zevk meselesi.

Calvin: Biraz zaman tanısanız? Alışırsınız belki.

Peters: (Kızar, ama gevrek gevrek gülerek)Alışmak istemiyorum. Üstüme varmasanız olmaz mı? Bu çevrede olmamın tek sebebi... Hatırlayamıyorum... A evet,

(Calvin hareketsizdir, etkilenmemiştir) ayakkabı alacaktım. Ayaklarım çok ince de...

Calvin: Bahse girerim benimkiler kadar ince değildir. –Ekstra ekstra ince!

Peters: Benimkiler ekstra ekstra ekstra ince. (Bir ayağını uzatır.) Şuraya bakın, ringa balığı kadar ince! –Neyse, ben de karıma burada buluşmayı önerdim.

Calvin: Ben de eskiden o tip ayakkabı giyerdim. Ama artık şehirde dört dönüp arayacak vaktim yok... Çok doluyum.

Peters: Valla ben de çok doluyum.

Calvin: Benim kadar dolu değilsinizdir.

Peters: Emin olun sizin kadar doluyum. Bunları (ayakkabılarını gösterir) şu köşedeki dükkandan aldım.

Calvin: Siz o dükkana girdiniz mi?

Peters: (Utanır) ... Şey, sadece birkaç dakikalığına.

Calvin: Hay Allah, neyse, bu sizin cenaze töreniniz.

Peters: (Mahcup) Peki ama... nesi varmış o dükkanın? Ne olmuş oraya girdiysem?

Calvin: Şimdi vakit yok. Burası hakkındaki fikrinizi gerçekten merak ediyorum.

Evet?

Peters: Bir düşüneyim. Buranın... cehenneme kadar yolu var. Ben gidiyorum. (Yürümeye başlar.)

Calvin: Olmaz. Gidemezsiniz.

Peters: Nedenmiş? Benim kolesterolum çok düşük.

(Döner, yürür.)

Calvin: Peki ya karınız ne olacak?

Peters: Hay Allah, az kaldı unutuyordum. (Uysal, oturur.) Hatırlattığınız için teşekkür ederim... Kalmak için herkesin bir gerekçesi vardır. Karım için burada kalmak zorundayım. Peki niye karım için?

Calvin: E onunla burada buluşacaksınız ya?

Peters: Doğru ya. (Kısa susku.) Peki niye burada buluşuyoruz?

Calvin: Herhalde böyle kararlaştırdığınız için.

Peters: Ama niye burada?

Calvin: Ne fark eder? Buluşmak için bir yer lazımdır. Ha burası olmuş, ha başka yer.

(Cathy-May içini gösteren bir elbiseyle görünür. Peters tereddütle ona yaklaşır.)

Peters: Beraber yürüyelim mi, tatlım? Yan yana, sadece. Emin ol biraz jimnastikle şu fazlalıklardan kurtulabilirsin. Lütfen. –Konsantre ol, güzelim! (Çaresiz) Biraz hareket etmeye çalış! Haydi, yardım edeyim sana. (Kadının önüne geçer; bir baldırını avuçlar. Cathy-May'e yapma bebek gibi bir adım attırır. –Peters'ın sesi endişelidir.) Gevşe! Kendini böyle kasma. (Kızarak) Niye böyle yapıyorsun? Bana inat mı? Aptallık etme de şöyle yap! Bir-ki, bir-ki... (Kollarını iki yana açar, hoplamaya başlar; Cathy-May hareketsiz kalır. Peters Calvin'e döner.) Alkışlar mısınız, lütfen? –Aslında bayan aşıktır bana; ama unutmuş. (Calvin alkışlar; Cathy-May değişmez.) Bak, alkışlıyor, canım... Dinle. (Calvin'e Cathy-May'i göstererek) İkimizin de aynı yerde olduğundan emin misiniz?

Calvin: İki kişi aynı alanı nasıl... işgal edebilir ki?

Peters: Doğru ya. (Cathy-May'den uzaklaşır.) Savaş hakkında söylenecek tek şey vardır. İnsan nerede olması gerektiğini daima bilir: Öldürüleceği yerde. Otuz-kırk görevden sonra insan merak etmeye başlar: "Acaba bu mehtap göreceğim son mehtap mı?" İşin tuhafı, insan pek öyle korku da duymaz. –Ben gerçekten korktuğumu hatırlamıyorum; ne de olsa Japonlar kötü, biz iyiydik. Bunu bildiğim için herhalde. Yani olup biten her şey gerekliydi. E bu da korkuyu ortadan kal-

dırıyordu. Evet, aynen böyle. (Yüksek sesle, çaresiz.) Oysa artık bir türlü konuyu bulamıyorum! Mesela sokakta yürürken birden ağlamaya başlıyorum. "Peki konu ne?" diye. Ne demek istediğimi anlıyorsunuz, değil mi? Konuyu bir türlü çıkaramıyorum. –Hayret, nasıl da böyle akıcı konuşabiliyorum!

Adele: Unuttuğun bir şeyler var besbelli –hatırlanmak isteyen. İçmeye başla, her şey çorap söküğü gibi gelir.

Peters: Ama çocukluğum harika geçmişti.

Adele: Ünlü son sözler!

Peters: Doğru söylüyorum. Ben on altı yaşında bir çocukken... bisikletimle Floyd Bennet sahasına gider, askeri pilotlar için uçak yıkardım. Uçak başına bir dolara. Sonra bana o küçük Stinson uçaklarını berrak Brooklyn semalarında uçurmayı öğrettiler. Günümüzde böyle bir şey olabilir mi? Savaş uçağı bir çocuğa emanet edilebilir mi? Ner'dee! Artık hiçbir şey o günlerdeki kadar iyi olamaz; valla biz her şeyin iyisini gördük. Mesela Pan American! O zamanlar öyle "havayolu" değil, bir şövalyelik sembolüydü. Bir Pan American pilotu olmak!.. Biz iyilerin âlâsıydık. Havalandığımızda şirketin şu hep terleyen ufak tefek istatistikçisi kalkıp da kucağımıza oturmazdı. Ait olduğu yerde –yani yerde!– kalırdı. Ah!.. Beyaz üniformamızla, o sapsarı apoletlerimizle ortaya çıktığımızda kızlar derin derin iç

çeker, gözümüzün önünde kadınlığa ererlerdi. (Gevrek gevrek güler.) Nasıl oluyor da bu binada böyle akıcı konuşabiliyorum?

Calvin: Peki burası hakkındaki fikriniz ne?

Peters: Ben fikirlerimi öyle gelişigüzel söylemem. Ama bence burayı dekore etmenin en iyi yolu küçük bir bomba!

Calvin: Ama buraya altın madeni diyenler de var.

Peters: A eminim altın madenidir. Özellikle de kadınlar tuvaleti. Değil mi?

Calvin: Burayı niye küçümsüyorsunuz?

Peters: (Kızarak) Hiç de küçümsemiyorum. Biraz genç olsam, işe girişmek için elimden geleni yaparım.

Calvin: Ama şüphecisiniz.

Peters: (Birden gerilerek) Lütfen bu konuşmayı keser misiniz?.. Beni rahatsız ediyorsunuz.

Calvin: Bakın, artık gerçeklerle yüzleşmek zorundasınız.

Peters: Yoo, ben artık gerçeklerle yüzleşemeyecek kadar yaşlıyım; ancak gençler böyle bir yüzleşmeyi kaldırabilir. Çünkü onların hâlâ vakti vardır, yüzleştikten sonra kaçmaya. Hem bir ihtiyarın kadın-

lar tuvaleti hakkında konuşması müstehcen sayılmaz mı? Ellerimin üstündeki şu damarlara bakın. Bu yaşlı parmaklar bir göğsü okşayabilir mi sizce?.. Bir popoyu avuçlayabilir mi?.. Hayata adil denebilir mi? Yo yo, hayır... (Duraklar.) Ne diye şuracıkta oturup yaşıma uygun davranmıyorum ki? Karım gelene kadar sessizce gazete okusam ya. Doğrusu az önce yemek yedim de, üstüme bir ağırlık çöktü. (Gözlerini yumup başını kaldırır.) Ama şimdi toparlanırım... (Endişeden nefesi sıklaşır.)

Calvin: Bence kadınlar tuvaletinden bahsetmenin hiç sakıncası yok. Gerçekten. Bir şeyler anlatmak hoşuma gidiyor. Ayrıca, açıklama yapmaya hakkım var.

Peters: (Endişeyle solur; bağırırcasına) Haklarınıza saygım var tabii, ama uyku da benim uykum!

Calvin: Haklısınız. Öf. Ben kendimi zaten hep başarısız bulmuşumdur.

Peters: (Endişeyle) Yo, hayır, Calvin. Öyle demeyin; hiç de başarısız görünmüyorsunuz. Aslında keşke ben de sizin kadar başarılı, canlı, güvenilir gözükebilsem.

Calvin: Ama başarılısınız. Aslında ben de... kendi çapımda başarılıyımdır.

Peters: Tabii başarılısınız. İkimiz de aynı derecede başarılıyız. Ve gelecek vaad ediyoruz.

Calvin: Evet, öyle. Gerçi bir bakıma ben biraz daha...

Peters: Böyle demeniz içimi ferahlattı.

Calvin: Ferahlatır tabii, çünkü doğru değil.

Peters: Size doğru geliyorsa doğrudur.

Calvin: Ama doğru olsa daha kuvvetli hissetmez miyim?

Peters: Birbirimizin moralini bozuyoruz, değil mi? Acaba sussak da birbirimiz hakkında bir şeyler düşünsek nasıl olur? Şşş... Şşşş... Şu kadınlar tuvaletini bir kenara bırakma vakti geldi belki de. (Uyur; derin derin nefes alır.)

Adele: Tuvaletin oturma yerleri yekpare Afrika maunu. İstediğin dedektife sor. Yekpare maun üstündeki ten izi asla tamamen çıkmaz.

Peters: Anlayamadım. Öf, anlamamaya tahammül etmek ne kadar zor!

Adele: Canım, düşünsenize. Bilim şu tuvaletteki maun oturma yerlerini bir okuyabilse, yüzyıl önce orada rahatlayan kadınların kimliğini tesbit edebiliriz; hayatları, ayakkabıları ve ölümleri hakkında bilgi edinebiliriz. Ben kadınlar tuvaletine her gidişimde bir katedraldeki sükûnet gelir aklıma. Ölmüş kadınların gezindiği bir anma mekanıdır o tuvalet. Saat da-

ima gecenin üçüdür. Ve derinlerden düşünceler gelir. Tozlu oval aynalar saten giysileri içinde çoktan yok olup gitmiş kadınların unutulmuş güzelliğini yansıtır, hâlâ.

Peters: Böyle akıcı konuşması tedirgin edici. Buradaki herkes ölüyor olabilir mi?

(Larry Tedesco girer.)

Calvin: Evet? Size yardımcı olabilir miyim?

Larry: Posito'da çalışıyorum. (İşaret eder.) Ayakkabı mağazasında.

Peters: (Dik oturup) Evet! –Daha demin oradaydım. Bana bu pabuçları sattınız. (Bir ayağını kaldırır.) Ekstra ekstra ekstra dar. (İrkilerek) Aman Tanrım, size parasını ödedim, değil mi?

Larry: (Calvin'e) Karım buraya geldi mi?

Peters: (Kendi kendine) Ama bu adam ölmüş olamaz. Daha demin sattı bunları. (Durup ayakkabılarına bakar.) Bir saniye. Bunlar gerçek ayakkabılar! Parayla aldım. (Larry'ye) Yoksa kredi kartıyla mı?

Larry: Sorun mu var?

Peters: (Utanarak) ...Yo yo, bir şey yok.

Calvin: Eşinizi tanıyor muyum acaba?

Larry: (Şüpheyle) Tanıyorsanız şaşmam. Arayabilir miyim?

Calvin: Buyurun. Gerçi gördüğünüz gibi burası kırık dökük bir yer.

Larry: (Sahne dışını göstererek) Bakabilir miyim?

Calvin: Karınızın orada ne işi olabilir ki?

Larry: ("Sizce sakıncası yoksa..." anlamında bir hareket yapar.)

Peters: Bırakın arasın. Karısını seviyorsa belki çığlığını duyup suya atlar ve hepimizi kurtarır.

Calvin: (Larry'ye) Peki, tamam, arayabilirsin. Ama öyle arkalarda iş pişirmece yok. Ne karınla ne de başkasıyla. Tamam mı?

(Larry çıkar. – Calvin imalı gülümser.)

Calvin: O kadını tanıyor musunuz?

Peters: Ben mi? (Utanır.) Bu çevrede daha önce hiç bulunmadım. Yo, kadını hor görüyor değilim –doğrusu gayet hoş.

Calvin: Cazibeli. Sığır filotosunun âlâsı. Olgun bir nar. İspanyol kan portakalı. Eteği plili fahişe.

Peters: (Hatırlar) Evet, biliyorum, ama lütfen: Bir kadının arkasından böyle konuşulması hiç hoşuma gitmez.

Calvin: Ne fark eder? Asla bilemeyecek ki!

Peters: Niye? Ha, anladım... (Durur.) Eveet...

Calvin: Bütün iç çamaşırları ya satıldı, ya çalındı ya da birilerine verildi. Telefonu da eskisi gibi sık çalmıyor.

Peters: Evet, anladım –Peki ama şimdi nerede?..

Calvin: Hiçbir yerde değil.

Peters: Evet ama yaşı ilerledi mi? En sonunda gerçek kimliğine kavuşabildi mi? (Cathy-May görünür. Üstünde orta yaşlıların giydiği bir manto vardır.) Peki gözlüğün nerede? (Cathy-May gözlüğünü çıkarıp takar.) Artık orta yaşlısın; gençlik ateşin söndüğüne göre aramızdaki öfke biraz azalamaz mı? (Cathy-May yavaşça ona döner; yüzünde sakin bir tebessüm belirir. Peters da aynı şekilde tebessümle karşılık verir; kalkarlar.) A evet, tatlım, gülümse... Haydi, gülümse. (Müzik. Büyük bir bando "Just One of Those Things" parçasını çalar. Birbirlerine yakın dans ederler; müzik hızlanır, elleri kenetli kalarak birbirlerinden uzaklaşırlar. Sonra Peters Cathy-May'i kendine doğru çekmek istediğinde kadın karanlıkta kaybolur.)

Calvin: Her neyse. Evvel zaman içinde bu bina bankaymış.

Peters: (Kederle) Lütfen, yapmayın. Yalvarırım bu bina hakkında bilgi vermeye başlamayın. Ben üzücü şeyler için çok yaşlıyım.

Calvin: Niye üzücü olsun? Bankadan bahsediyorum.

Peters: Evet, ama ölmüş bir bankayı hatırlamak azap verici. O günlerde... bankalar birer sur gibi inşa edilirdi, salata tezgahı gibi değil. Hepsinde pirinçten yapılmış nefis desenli giriş kapısı vardı. Bankalar insanların peşinden koşmazdı. "Ne olur borç para alın!" diye yalvarmaz, milleti üçkağıda getirmeye çalışmazlardı. Asla. Yetkililer o pirinç parmaklıklar ardında oturur, sizi şöyle şüpheyle süzerlerdi. Bankaya giren insan derhal tutuklanmak istemiyorsa, dimdik durmak, iyi ve dürüst görünüşlü olmak zorundaydı. Ya memureler? Şu küçük yuvarlak yakalı, beyaz bluzlu hanımlar? Artık onlardan eser yok. Peki bu üzücü değil mi sizce?

Calvin: Peki ya o sosyete hanımları? Miraslarından bahsetmeye gelip de çişe giden? Ya o ağır parfüm kokuları? Ya o bacak bacak üstüne atışları? Bacaklarını hafifçe ayırıp oturmaları?

Peters: (Kulaklarını tıkayarak) Yeter, yalvarırım.

Calvin: Öyleyse buraya hiç ilgi duymadığınızı söylemeyin. Evet, ne diyordum? Ha, o zengin bayanlar ikindi alışverişinden

sonra –veya kahvelerini, çaylarını içtikten sonra...

Peters: Veya bir yudum şampanyadan sonra...

Calvin: Evet, işte bütün bunlardan sonra çişe gitmek için bankaya gelirlerdi. (Peters iç çeker, başını eğip alnını avucuna yaslar.) Şu nokta çok önemli: Kadınlar bu ülkedeki paranın çoğunu ta bu yüzyılın başında ele geçirmişti bile. Herhalde bütün ülkelerde böyle oldu. Çünkü kadınlar daha uzun yaşar. Salata sayesinde, bence. Kadınlar olmasa kıvırcık salata da olmazdı. (Peters uyur.) Beyefendi?

Peters: (Uyanarak) Ne var? Yo yo, ben salata severim. Babam İtalyandı. Özellikle arugelaya bayılırım. Taze ıspanak da fena değildir. Aslında annem de İspanyoldu. Benim ne olduğumu Tanrı bilir artık.

Calvin: Ben şahsen Don nehrini on iki yaşımda kahramanca geçmek zorunda kaldım. Gömleğimin içinde vücuduma bağlı yüz kilo gümüş vardı –aileme ait olan. Tabii o ağırlık bacaklarımı geliştirdi.

Peters: Tabii bunların hiçbiri doğru değil. Değil mi?

Calvin: Doğrusu kısmen...

Peters: Olsun canım, önemli değil. Sadece... siz... bana birini hatırlatıyorsunuz. Böyle hikayeler uyduran birini. Ama bir

türlü çıkaramıyorum, kimi.

Calvin: E öyleyse o kişi benim diyelim, olsun bitsin.

Peters: Pekâlâ.

Calvin: Artık uçak kullanmıyorsunuz, değil mi?

Peters: (Doğrulup oturur.) Uçak mı? On sekiz yıldır beni pilot kabinine sokmuyorlar bile! Beni bok çuvalı gibi fırlatıp attıkları zaman içimde en az beş yıl daha uçma arzusu vardı. Demokrat Parti de aynı bokun soyu işte.

Calvin: Bırakın da lafımı bitireyim; anlatacaklarım sizi yatıştırabilir. Hem çok da eğitici.

Peters: A! Konu o mu yoksa?

Calvin: İzin verin, bitireyim.

Peters: Hayır efendim! Konu nedir? Bunu bilmeye hakkım var. Değerli günler geçip gidiyor. Saatler gidiyor. Kaybolan bu zamana ihtiyacım olacak.

Calvin: Bankadan sonra Morris ailesi almış burayı. Kütüphane yapmak için. Duyduğuma göre işçi sınıfını eğitmek üzere. Amerika'nın en büyük özel kamu kütüphanesi.

Peters: Kimin fikriymiş bu? (Çabucak ek-

ler) Söylemeniz sakıncalıysa söylemeyin.

Calvin: Bazı zenginlerin. O çok eski devirlerde böyle fikirler varmış. Malum: Frick Müzesi, 42. Cadde'deki Astor Kütüphanesi, Morgan, Rockefeller...

Adele: Ya Carnegie?

Calvin: (İsteksiz) Evet, doğru, Carnegie de var.

Adele: Frick'in tuvaletleri de çok güzel... Her taraf mermer.

Calvin: Doğru. O piçler çalıyordu gerçi ama, karşılık olarak da bir şeyler veriyorlardı. Artık hem çalıyor, hem de zırnık vermiyorlar. Hapse girmek filan da yok. Peki bu değişiklik neden? Efendim, din meselesi. Eskiden hırsızlar Tanrı'dan korkardı. Neyse...

Peters: Zenginleri sevdiğimden değil. O açgözlü aptallar dünyanın en büyük havayolu şirketini bile batırdı.

Calvin: Sahi mi?

Peters: Sahi ya! –Nesiller boyu benim atalarım Napoli'de masajla tedavi yapan yegane insanlarmış. Onlardan biri katedralin mermer zemini altında yatıyor; kralın bir metre ötesinde... Kralın çok fena romatizması varmış. Bence adamcağızı daha sıcak bir yere gömmeleri lazımdı.

Calvin: Kendinizi daha iyi hissetmenize sevindim. Neyse, Morris ailesi ölüp gitti. Sonra Büyük Buhran dönemi yaşandı. Şimdi şu oturduğunuz yere gelince: 1930'larda kafeteryaymış. Meşhur Kartal Kafeteryası. Yirmi dört saat açıkmış.

Peters: (Tam hatırlayamadan) A, evet! –Bu oturduğum yer. Bütün gece süren Marksist felsefe tartışmaları... Leon Troçki'nin o sıralar burada garsonluk yaptığı söylenir. Buna inanmak isterim, ama kafeteryada garson olur mu hiç? Her neyse, tarihler uyuşmuyor zaten. Otuzlarda Troçki Kızıl Ordu'nun başındaydı.

Calvin: İşte buranın tarihi üç aşağı beş yukarı böyle. Sıkılmadınız, değil mi?

Peters: Yo yo. Hoşuma gitmeye bile başladı. Biraz dinlensenize. Siz de epey yaşlısınız herhalde.

Calvin: Ben mi? Benim yaşlanmam uzun süre önce sona erdi.

(Susku.)

Peters: ... Yaşlanmanız sona mı erdi?

(**Calvin** suskun, hareketsiz, ileri bakar.)

Peters: (Korkunç bir şeyi idrak ederek) Ah!.. (Yüzünü kapatır.) Aman Tanrım, doğru ya! –Öyleyse neresi burası? Hepiniz ölmüş değilsiniz, değil mi?

Calvin: Boşuna canınızı sıkmayın; her müşteriye tek ömür verilir ve memnun kalmayan müşterinin iade hakkı yoktur.

Peters: Bakın, gerçekten gitmek zorundayım. Ben buraya ait değilim! Yani, şimdi, ekstra ekstra ekstra dar bir çift ayakkabı aldım diye... Adalet mi bu? (Kalkmaya çalışır.) Ben gidiyorum.

Calvin: Karınız gelince ne yapayım?

Peters: Karım mı? Aman Tanrım! Bilmem ki!.. Şey... Onu öpüp şey deyin... Hüzünle ölmesini söyleyin. (Peters sırtüstü yatar, tekrar uykuya dalar.)

Calvin: Unutmamak lazım ki, Vietnam Savaşından önce burası iyi para getiriyordu. Ama şu siyah pijamalı ufak adamlar bütün gece kulüplerini katletti.

Peters: Vietnamlılar gece kulüplerini mi yok etti!?

Calvin: Bütün iyimserliği mahvettiler. Kötümserliği de. İyimserliğin olmadığı yerde gece kulübü olmaz. Kötümserliğin olmadığı yerde de.

Peters: Ee? Geriye ne kalıyor?

Calvin: Sendeleme, kararsızlık, insanın kendisiyle yetinmesi ve din. –Gece kulübünün düşmanıdır bütün bunlar. Oysa Londra'da...

Peters: Durun! Londra'dan önce... Bana konu hakkında bilgi verebilir misiniz?

Calvin: (Kızarak) Ben burada açıklamada bulunuyorum. Konunun benim için dert olmadığını söyledim.

Peters: (Umutsuzca) Sizin aldırmadığınızı biliyorum. Ama ben konunun ne olduğunu bilmezsem rahat edemem. (Bağırarak) İpucu veremez misiniz? Size rica ediyorum... bir ipucu!

Calvin: (Morali iyice bozularak) Tanrı aşkına, be adam, Londra'da yüz yıldır, iki yüz yıldır işletilen gece kulüpleri var! Burada böyle bir şeyi hayal edebilir miyiz? Her neyse. Buranın tarihi de böyle.

(Peters ayağa kalkar; suskun, ötelere bakar.)

Calvin: Neden böyle kederlisiniz?

(Peters bir şarkıdan bir mısra mırıldanır: "I've got a crush on you, sweety pie" Sonra bir mısra daha söyler, susar.)

Peters: Siz Moskovalı olmayasınız?

Calvin: Odesalıyım. Her büyük kemancı Odesa'da doğmuştur; bahse girerim. Mischa Ellman mesela. Sasha Schneider, Misha Auer...

Peters: Misha Auer Odesalı değildi, ama önemli değil.

Calvin: Dünyanın en harika zeytinleri de Odesa'da yetişir.

Peters: Sakıncası yok, yalanlara devam. Ne fark eder ki? Savaşta P-40 uçaklarını Odesa'ya götürdüğüme ben kendim inanabiliyor muyum sanki? Rusya hakkında büyük umutlarım vardı o zamanlar. Ama tabii püriten bir yaklaşımla. Yani katı bir kuralcı olarak. –Orada istemeden şunu öğrendim: İnsan iki Rus kadınıyla aynı anda yatağa girmemeli. Ha, bir de: Orada tanıştığım her maceraperest kadın, çantasında banyo küveti için tıkaç taşıyordu.

Calvin: Ben komünist olacak kadar tutucu olmadım hiç. Düşünsenize: Partiye yeni üye olan militan bir kız, karşınıza oturup bacak bacak üstüne atıyor. İnsan o kıllı bacaklara tahammül edebilir mi? Peki ne halt eder? Kalkıp kütüphaneye gider.

Peters: (Oturur) Konu aşağılama, galiba. Önce cini bıraktım, sonra da vermutu. Sonra da Princeton Üniversitesi'nde bir sınıfa girip öğrencilere hangi savaşa katıldığımı anlatmak zorunda kaldım. O mücadelenin boşuna olmadığını vurguladım. Tanrı aşkına, uçak pervanelerinin arkasında otururken dünyayı kurtarıyorduk biz. Gençler de kalkıp "Hangi savaşmış?!" diye burun kıvırmaz mı?! Sonunda insana gözlerini boşluğa dikip öylece bakmak kalıyor. Belki yanından nefis popolu bir kadın geçiyor, ama fark etmiyorsun. Veya önüne konan o nefis dondurmalı kremalı muz ilgini çekmiyor. Şu

dondurmalı muzu bir düşünsenize! Dilimlenmiş bir bütün muz! Üstünde dört top dondurma! Onun üstünde de elle çırpılmış kremayla çukulata sosu. En tepede de kocaman bir kiraz. Sadece yirmi beş sente. İşte azizim, memleket diye ben buna derim. Değil mi ama? Ne memleketti bu memleket! Ayrıca kimse sokak kapısını kilitlemezdi.

Calvin: Evet, öyle. Ha, siz bir şey mi soracaktınız?

Peters: Soru mu? Ha, evet, doğru ya! (Boyalı basından bir gazete çıkarır.) Niye bu kadar palavracısınız? Dünyayı mahvetmeye mi çalışıyorsunuz?

Calvin: Dünyayı mahvetmek mi? –Ben sadece konuşuyorum.

Peters: (Yerinden sıçrar.) Hah işte, buraya adım attığımdan beri söylemek istediğim şey de bu. Sadece konuşuluyor. Konu monu yok artık. Radyoyu aç, televizyonu aç, ne var? Hep aynı şey. Sadece laf! Bindiğimiz gemiyi el birliğiyle batırıyoruz. (Elini alnına koyar, susar; şaşkındır.) Bana bir şeyler oluyor.

Calvin: Nasıl bir şey?

Peters: (Elindeki gazeteyi birden fark etmiş gibi kaldırır.) Bunu trende buldum. İnanılmaz ilanlar var. Sayfalar, sayfalar dolusu. Şuna bir bakın: Göğüs büyütme 4400 dolar. Tahmin edin, göğüs küçültme kaça!

Calvin: Kaçaymış?

Peters: Aynı paraya. Bu size garip gelmedi mi?

Calvin: Yoo, makul bence.

Peters: Babam ailece otuz yıl oturduğumuz sekiz odalı eve 5000 dolar ödemişti. Şimdi ise bir çift göğüs 5000, öyle mi?

Calvin: Evet, ama ev artık o kadar önemli değil. Bir derginin kapağına ev resmi koyun, bir başkasına da bir çift göğüs. Hangisi satar?

Peters: Ya şuna ne buyurulur? Penis küçültme 4000 dolar. Kızlık zarı tamiri 2000 dolar. Kızlık zarı niye daha ucuz acaba?

Calvin: O zarın pek önemi kalmadı. Başa bela, o kadar.

Peters: Ha, ama şey tuhaf değil mi: Penis büyütme göğüs büyütmeden 400 dolar ucuz.

Calvin: Bence bunu gurur meselesi yapmamak lazım.

Peters: (Sayfayı çevirir) Ama kayıtsız da kalmamalı. Bu ilanlara bakınca merak ediyorum. Bütün bunları niye anlayamıyorum acaba? Niye anlayamıyorum? (Ani bir şaşkınlıkla) Lütfen alınmayın ama uykuya mı daldınız?

Calvin: Ben mi?

Larry: (Yeniden girer) Sağolun. Karımı görürseniz haber verin, olur mu? Adım Larry. Şu köşedeki Posito mağazasında çalışıyorum.

Calvin: Karınız nasıl bir tip?

Larry: Nasıl bir tip mi?.. Harika: Beyaz angora kazak, pembe, plastik, ince topuklu pabuçlar. Birazcık toplu, ama öyle şişman değil. Yani... balık etinde.

Peters: Burada olabileceğini nereden çıkardınız?

Larry: (Omuz silker.) E, pekâlâ olabilir. (Başını sallar.) Her yerde olabilir. Malum, bu çevrede zaten bir sürü Yahudi var. Şimdi bir de Korelilerle Çinliler...

Peters: (İtalyanca) E Italiani.

Larry: Ben İtalyanım.

Peters: (İtalyanca) Certo; non sonno sordo? Malum, İtalyanlar hoşgörülüdür.

Larry: Anasını satayım hoşgörünün, beyefendi.

Peters: Affedersiniz ama, 'anasını satayım hoşgörünün, beyefendi,' pek akıllıca bir yaklaşım değil. İtalyan hoşgörüsü Roma İmparatorluğu döneminden gelir. O dönemde öyle çok ırk bir araya gelmiş ki...

Araplar, Galliler, İspanyollar, Kuzeyliler, Ruslar...

Calvin: Litvanyalılar.

Peters: (Sert) Litvanyalılar değil.

Larry: Martta zenciler mağazanın camlarını kırıp 41 çift ayakkabı çaldı.

Calvin: Duymuştum.

Larry: Öyle mi? Bıktık artık, bıktık!

Adele: Biz de.

Larry: Ben bunu duymamıştım. (Öfkeyle Peters'a eğilerek) Anasını satayım hoşgörünün, beyefendi. Geçti o devirler. Bitti. Finito. Koruyoruz kendimizi artık. (Calvin'e) Sağ olun. (Peters'a) Ayakkabı konusunda size şans dilerim. Ha sahi, karımın adı Cathy. Cathy-May.

Peters: Evet, biliyorum... Ama bu Cathy-May o Cathy-May mi? Hani vaktiyle canlı olan? "Canlı" derken "hareketli" demek istemiyorum. Demek istediğim...

(Larry çıkar. Peters dirseklerini dizlerine dayayıp başını elleri arasına alır; üzgündür.)

Peters: Eskiden beni rahatsız etmiyordu ama... Son zamanlarda... Ne zaman şekerleme yapsam uzun bir buz sarkıtı hayalarıma saplanıyor sanki.

Calvin: Ben Floransa'da otururken...

Peters: (Belirgin bir öfkeyle) Çok rica ederim, artık bir kelime daha söylemeyin! (Gözleri kapalı, eli alnında.) Acaba öğlenleri fazla mı yiyorum? Affedersiniz ama, siz ne arıyorsunuz burada?

Adele: (Hemşire kebi giyer.) İlginiz için teşekkür ederim! Tanrı'nın izniyle ben burada oturuyorum. Umarım içinizden birinin bu binayı yıkmak gibi bir niyeti yoktur.

Peters: Ne diye hemşire kebi giydiniz?

Adele: E belki hemşireyimdir? Dikkat edin, benimle alay ederken hastalanıp elime düşmeyin!

Peters: Hiç de alay etmiyorum. Ama bir hemşirenin burada böyle oturup içki içmesi biraz...

Adele: Siz herkesle alay ediyorsunuz. Şu yakışıklı ayakkabıcıyla nasıl dalga geçtiğinizi gördük.

Peters: Ama Cathy-May onun gibi kaba bir adamla evlenmiş olamaz. Cathy-May öyle sıradan bir sürtük değildir... Aslında o... şey... onun... şey olduğunu söyleyemem. (Kısık bir çığlık atar.) Ölmüş olduğunu. (İrkilir.) Yoksa ölmedi mi? Hayatta mı? (Aniden, umutla) Lütfen! Hayatta mı? Durumu nasıl?

Adele: Affedersiniz, ben hemşire değilim.

Peters: Peki ne diye o kebi giydiniz?

Adele: Lenox Hill hastanesinin önünde, kaldırımda buldum. Hemşirenin teki randevusuna yetişmek için taksiye atlarken düşürmüş olmalı. Zengin bir ihtiyara giderken. Ömür boyu geçimini sağlayabilecek bir ihtiyara. Hemşire olsam, burada oturup böyle içer miyim hiç?

Peters: Tabii, tıpkı onun... (Calvin'e döner.) Ha, aklıma geldi: Sizin hakkınız olan şey neydi?..

(Leonard ile Rose girer. Leonard gitar kutusu taşımaktadır; kadını dirseğinden tutmaktadır.)

Leonard: Affedersiniz, (Rose'u kastederek) oturabilir mi?

Calvin: Kapalıyız. Sadece ikinci katı açıyoruz, altı buçuk sularında.

Leonard: Ama hamile.

Calvin: A, o zaman otursun. Bütün sandalyeler tamir edildi.

(Leonard ile Calvin Rose'u tutup oturtur.)

Rose: (Otururak) Merak etmeyin, doğuma daha var. Sadece çok yürüdüm, o kadar.

Calvin: Rahatlayın. Biz hepimiz hamile kadınların yanındayız. Siz babası değilsiniz, değil mi?

Leonard: Siz nereden bileceksiniz ki?

Calvin: Bilmeyecek ne var ki? –Artık kimse babalık etmiyor. (Peters'a) Öyle şeyler geçmişte kaldı. (Rose'a) Tuvalete ihtiyacınız varsa, şurada, ileride.

Rose: Teşekkür ederim, birazdan giderim.

Leonard: Buradan yüzlerce defa geçtim. Gece kulübü olduğunu yeni fark ediyorum. Gece kulübü... değil mi?

Calvin: Bizim tarzımız böyle. Veya böyleydi. –Ne tabela, ne ilan... İsteyen gelir, istemeyen gelmez. Çoğu kimse istemiyor, besbelli. (Peters'a) Eşiniz görüşmek isterse ofisimde olacağım. (Rose'un yanında yavaşlar.) Babası kim, biliyorsunuz, umarım.

Rose: Tabii biliyorum.

Peters: Şüphesiz!

Calvin: Şaka şaka! –Eskiden, kırk-elli yıl önce "Karısına ihanet eden vatanına da ihanet eder," derlerdi.

Peters: (Aynı anda) " vatanına da ihanet eder."

Calvin: Bu sözü bildiğinizi tahmin etmiştim.

Peters: Elli yıldır ilk defa duyuyorum. Yine aptalca geldi. Bir kadınla yatmakla vatana ihanetin ne alakası olabilir ki?

Calvin: Tabii ki hiç. Ama artık kimse öyle şeyler söylemiyor bile. (Rose'a) Oysa ahlak önemlidir. Lafta kalsa bile. (Gitmek üzere) Affedersiniz, profesör.

Peters: Profesör olduğumu nereden anladınız?

Calvin: E besbelli. –Tebeşir kokusundan anladım. (Başının tepesine dokunur.) Tebeşir nasıl unutulur ki? (Çıkar.)

(Şaşıran Peters peşinden merakla bakar. Sessizlik. Rose bir Evian şişesi çıkarır, içer. Sonunda...)

Peters: Sorabilir miyim, kaç yaşındasınız şimdi?

Leonard: Ben 27 yaşındayım.

Rose: Ben 28.

Adele: (Ona sorulmamasına rağmen) Ben de 34.

Peters: Ve siz, hepiniz... (Utanıp gevrek gevrek güler.) Sormak biraz tuhaf kaçacak ama... Hepiniz uyanıksınız, değil mi? Yani uykuda değilsiniz...

Rose: Uyanık mı?

Peters: Boşverin. Bugünlerde pek fazla genç görmüyorum. Belki bunun için yaş tahmininde zorlanıyorum... Bana herkes 22 yaşında görünüyor artık. İnsanların laflarını takip etmek size de zor geliyor mu?

Leonard: Yoo, pek gelmiyor. (Rose'a döner.) Değil mi? (Rose'un cevabını beklemeden) Zaten Rose hiç dinlemez.

Rose: Bal gibi dinlerim. Ama benim de kendime göre düşüncelerim var. E tabii düşünürken dinlemek zor oluyor.

Peters: Şöyle diyeyim –Öğle yemeğinden sonra uykunuz gelir mi? Veya ne zaman gelir?

Adele: Uykum ne zaman mı gelir? Uyanır uyanmaz.

Peters: Geçen gün birdenbire herkesin uykulu olduğunu fark ettim. Acaba yaşadığımız çağla mı ilgili bir şey bu?

Rose: Sizde potasyum eksikliği var belki. Muz yiyin.

Peters: Haftada iki-üç defa kahvaltıda yiyorum zaten. Muz severim.

Rose: Sevmek yetmez, çok sevmek lazım. Diyette motivasyon önemlidir. Muz çok sevilmesi gereken bir şey. Haftada beş tane yemeye çalışın. Yedi-sekiz tane yerseniz daha da iyi olur. Hatta on tane.

Peters: Biraz fazla olmaz mı?

Rose: (Bir ayağını kaldırıp uzatarak) Ancak "Bir tane daha yersem kusarım!" dediğiniz an yeterince muz yemişsinizdir. Ben böyle şeyleri çok iyi bilirim. Dansçıyım. Dansçıların dizleri için gereklidir muz.

Peters: "Dizler için gerekli" mi?

Rose: Dizler küçük ama çok önemlidir.

Peters: (Tedirgin, başını sallar.) "Muz dizler için gerekli" mi? İşte demek istediğim de bu. Ben gençken Amerika'da bir kişi bile çıkıp böyle bir laf etmemiştir. Mesela babamla büyükbabam. Onların muz yediğini hiç görmedim. Ama ikisi de doksan yaşını devirip öyle gitti.

Adele: Benim annem de doksanını geçti ama o bir oturuşta iki-üç muzu mideye indirir. Bir görseniz, yüksük gibi minnacık bir kadın. Hâlâ sekiz silindirli Buick kullanıyor. Hem de ekstralarla dolu bir model. Buzlanmayan yan aynalar, hava yastıkları, renkli camlar... (Sessiz, ağız hareketleriyle konuşmaya devam eder.)

Peters: Aslında ben gençken kimse muz yemezdi. Şimdi sizi dinleyince, biz nasıl hayatta kaldık diye merak etmeye başladım.

Adele: (Devamla) ...On beş inçlik lastikler, kaymayan, kenarları deri frenler,

ışıklı bagaj; renkli, şeffaf bir üst... (Ağız hareketleriyle sessiz konuşmaya devam eder.)

Rose: O devirde insanlar başka türlü düşünürdü. Ayrıca çevrelerinde onları yoran şeyler yoktu.

Adele: ...kumaşla kaplı koltuk kolları, ön ve arka lambaları, madeni boya... Üç buçuk litrelik motor, otomatik vites... (Ağız hareketleriyle sessiz konuşmaya devam eder.)

Peters: (Bir an için sessizce başını sallar.) Lütfen merakımı hoşgörün, ama acaba... bu konuşmanın belirli bir konusu var mı? Belki var da ben farkında değilim.

Leonard: Konusu mu? Sanmam... (Rose'a) Yoksa var mı?

Rose: Ne? Affedersiniz, bir şey düşünüyordum da.

Leonard: Hayatım, sen de bilirsin ki, kimseye söylemeden bir sohbetten çekilivermek pek nazik bir davranış değildir.

Peters: ...Tabii ortada hâlâ bir konu varsa... (Herkes Peters'a boş boş bakar.) Demek istediğim şu: Gece yatarken hiç merak eder misiniz? "Ben bütün gün nelerden bahsettim?" der misiniz?

Leonard: Sanmam. (Rose'a) Ya sen, Rose?

Rose: Yatınca mı?

Peters: Mesela ben şahsen sinemayı çok severim. Ama sık sık merak ederim, filmin konusu neydi diye.

Rose: Filmin konusu mu?

Peters: Annemi düşünüyorum da... O günlerde çamaşır makinesi pek yoktu. Annem hizmetçiye kirli çamaşırları, çarşafları sobada kaynattırırdı. Yıkanan çamaşırlar ta terasa taşınır, iplere serilirdi. Siz hiç böyle şey duymuş muydunuz?

Rose: Çarşaf kaynatmak mı?

Leonard: Gaz sobası üstünde mi? Ama bu yangın tehlikesi demek!

Rose: Su yanmaz, Leonard.

Peters: (Yoğunlaşmaya çalışarak bakar) Hayır, hayır... Sanırım... Bulmaya çalışıyorum... Şeyle bağlantımı bulmaya... Şeyle... Hah, süreklilikle! Geçmişten bugüne olan süreklilikle. Belki de bir şey bulma umuduyla. Evet. Bir konu. Galiba kilit noktası bu! Ama çok, çok yorgunum.

Rose: Çarşaf kaynatmak!

Leonard: Ama bu gerçek bir konu sayılamaz.

Rose: Peki öyleyse... Terasa çıkmak?

Peters: A tamam! Evet! Belki!

Rose: Islak çarşaflar çok ağır değil miydi?

Peters: Tabii. Zaten artık kimse öyle şey yapmıyor. Belki de bu yüzden gerçek bir konu sayılabilir. Çünkü bir şeyin altından başka bir şey ortaya çıkıyor. E sonra?

Rose: İşte belki bu yüzden daha çok muz yenmeli artık.

Peters: (Leonard'a) Hah, çok makul! (Rose'a) Beni çok rahatlattınız.

Rose: Sahi mi? Nasıl?

Peters: Sözüme katkıda bulunarak. Bambaşka bir şeyden bahsedip beni yormak yerine... Harika bir şey bu! Size ne kadar teşekkür etsem azdır. (Süzülen gözyaşlarını siler.)

Rose: Üzülmeyin.

Peters: Üzüldüğüm yok. Sadece... İnsan yüzlerce muhteşem günbatımında uçarken bu günbatımlarının sonsuza kadar sürmesini ve karanlığa engel olmasını arzuluyor. (Kornet sesi: Yüksek sesle "My Blue Heaven" parçasını çalar. Peters'ın heyecanı artar.) Kornet sesi ne kadar da seksi andırıyor! –Çünkü bittiği anda insan bir bakıma hüzünleniyor. Hani ilkbaharda... Her ilkbaharda Polonyalı hizmetçiler bizim halıları terasa çıkarıp ipe sererdi. Sonra da bluzları terden sırılsık-

lam olana kadar saatlerce döverlerdi. Nisan gelince, bir de mayıs başlarında, şehrin her yerinde yüzlerce evin terasında iri yarı sarışın Polonyalı kızlar halıları öylesine döverdi ki, çıkan toz bulutları her tarafı kaplardı.

Rose: Elektrik süpürgesinden önce, yani?

Peters: (Kaş çatar; rahatsız, hızlı hızlı solur) Aman Tanrım, elektrik süpürgesinden bahsederken ölmek! Düşünsenize!

Leonard: (İhtirasla) Diferensiyal denklemlerden bahsederken ölsen ne yazar ki? Önemli olan korkmamak.

Rose: (Leonard'ın elini avuçları arasına alarak) Haklısın, canım.

Peters: Ama siz öyle gençsiniz ki! –Nereden bileceksiniz!

Leonard: Korkuyoruz.

Peters: A iyi. Öyleyse rahat konuşabilirim. "Ya beni küçümserseniz?!" diye korkmadan. Evet. Aslında bizim elektrik süpürgemiz vardı. Ama kömür kamyonu gibi ses çıkarırdı. Polonyalı kızların ödü kopardı. Aslında halıların binbir güçlükle dam tepelerine çıkarılmasının sebebi neydi bilir misiniz? Erdem. Çünkü rahatsızlık erdem demekti Amerika'da. Mesela Teddy Roosevelt balta girmemiş ormanlarda kan ter içinde kaplan avlarken kravat takardı; Woodrow Wilson, Warren

Harding, Calvin Cooledge, Herbert Hoover... Bütün bu insanlar balığa giderken bile başkanlığı devralma töreninde giydikleri koyu renk takımlarını giyerlerdi –hani insanı kaşındıran; vahşi bir nehrin sularında yürürken bile üstlerinde kol düğmesi, kolalı yaka ve siyah bot olurdu. ABD başkanı sadece milleti eğlendiren biri değil, öncelikle ahlaken örnek bir kişiydi. Hatta Başkan Harding, evlilikdışı kızı ortaya çıktıktan sonra bile aynı erdemli pozları vermeye devam etti. Groover Cleveland da öyle. George Washington'a gelince: Öyle çok yatağa girip çıkmış ki, adama "Milletin Babası" demişler sonunda. Ama kimsenin aklına onun şerefini sorgulamak gelmedi. Üstelik hiç de yorulmazmış. Ben niye anlatıyorum bunları?

Rose: Bence havada insanı yoran bir şey var, günümüzde. Kesinlikle.

Leonard: Kurşun. (Hepsi ona döner.) Eskiden havada bu kadar çok kurşun yokmuş. Bu ispatlanmış bir gerçek.

Peters: Ama eskiye göre daha uzun yaşıyor insanlar.

Leonard: Ama zehirlenmiş olarak.

Rose: Sizin hep uykulu olmanız da bundan. Yüz yaşına kadar yaşayabilirsiniz pekâlâ, ama yarı uykuda.

Leonard: Biliyor musunuz, ne fark ettim?

Her geçen gün biraz daha geç uyanıyorum.

Rose: Belki birazcık moralin bozuk. (Leonard'ın yanağına öpücük kondurur.)

Adele: Moral bozukluğu hep böyle yapar.

Leonard: Yani zihniniz eskiye göre biraz yavaş mı işliyor sizce?

Adele: Vallahi benimki öyle.

Peters: Kesinlikle. Ama zihnimizi yoran şey acaba ikide bir konu değiştirmemiz mi?

Leonard: (Peters'ı göstererek Rose'a) Bence kurşun yüzünden. Hepimiz biliriz, Romalılar su borularını kurşunla kaplarmış. Şarap kurşun kaplı varillerde saklanırmış. E tabii deli imparatorların biri gider biri gelirmiş.

Rose: Bir sürü de zekası gelişememiş çocuk.

Leonard: Töton kabileleri, öte yandan...

Peters: (Alnını tutarak) Rica etsem de Töton kabilelerinden bahsetmeseniz?

Leonard: Onlar tertemiz göllerle derelerden su içermiş de!..

Peters: Evet, biliyorum. Ama ben göründüğümden çok daha yaşlıyım. Ve o kadar

çok gereksiz bilgi var ki!

Leonard: Ama her şey gereklidir. Kusura bakmayın ama sizin anlamadığınız nokta bu. Sizi kötümser kılan da. Beyefendi, siz tıpkı topa vurmayı bekleyen bir beyzbol sopası gibisiniz. Çünkü hep önemli olanı seçmek için uğraşıp duruyorsunuz. Peki ya size fırlatılan her şeye yetişmek zorundaysanız? Hem de mutlu olarak? O zaman ne olacak? Gerçek şu ki, temiz su içen o Alman kabileleri güneye inip Roma İmparatorluğu'nu haritadan sildi. Neden? Çünkü Romalılar kurşunlu şarap içiyordu. İşte bu bence pekâlâ gerekli bir bilgi. Siz ne dersiniz? A sahi, biz çamaşırı unuttuk. Yoksa yarına kadar beklesek mi?

Rose: Daha vakit var. Kadınlar tuvaleti nerede demiştiniz?

Peters: Şu tarafta, galiba. Arkada.

(Rose çıkar.)

Leonard: (Rose'un peşinden seslenerek) Belki çamaşırı şimdi gidip alsam iyi olur. (Peters'a) Çamaşırı çamaşırhanede bütün gece bırakmayı hiç sevmem. Öte yandan bugüne kadar hiçbir şey de kaybetmedim. Sadece bir keresinde yanlışlıkla başkasının gömleğini almıştım. (Gitmek üzere kalkar.) Gittiğimi söyler misiniz ona? –Şey, neyse, bekleyeyim. (Tekrar oturur.) A, sadece bir kere abimin gömleğini kaybetmiştim. Hem de çok pahalı

bir gömlekti. (Kalkar.) ...Neyse, bekleyeyim. Lanet olsun, zaten elli tane gömleğim var. (Oturur.)

(Susku.)

Peters: Babil Kulesi efsanesini bilirsiniz. Hani dünyada niye bu kadar çok dil olduğunu anlatan efsaneyi.

Leonard: Hayır, bilmiyorum.

Peters: Vaktiyle bütün insanlar arasında ortak bir dil varmış. Ama Tanrı sokaklardaki şamatadan öylesine rahatsız olmuş ki, insanlar birbiriyle daha az konuşsun diye farklı diller yaratmış.

Leonard: Çok komik.

Peters: Siz işadamı mısınız?

Leonard: Hayır, besteciyim. Aynı zamanda yatırımcıyım.

Adele: E bana da niye içkiye başladığımı sorabilirsin.

Peters: (Adele'e boş bir bakışla, Leonard'a) E peki siz burada ne yapıyorsunuz?

Leonard: Arkadaşımın çişi gelmişti de.

Peters: Ha, öyle ya! Tanrım ben de öylesine bir daldan ötekine atlıyorum!

Leonard: Peki, siz işadamı mısınız?

Peters: Hayır. Uzun yıllar Pan American'da pilotluk yaptım. Sonra emekli oluncaya kadar Princeton'da ders verdim.

Leonard: Sorabilir miyim, hangi konuda?

Peters: A, bazı esrarengiz konularda. –Büyük şirketlerin intihar eğilimi gibi. Siz üniversite mezunu musunuz?

Leonard: Evet, Harvard mezunuyum.

Peters: Eh, o da fena bir okul sayılmaz. Sahi, siz uykuda mısınız? Soruyorum, çünkü belki ben şu anda uyanığım. (Gevrek gevrek güler.) ...Korkunç bir şey olurdu bu. Ama tabii imkansız, –uyanık olan bir insan uyuyan biriyle konuşamaz... Uyuyorsunuz, değil mi? –Fakat bu da olamaz. Uyuyan iki kişi birbiriyle konuşamaz. (Gevrek gevrek güler.) Uyku paylaşılamaz, değil mi? Tıpkı ölüm gibi... Ama siz –Sizin durumunuz ne? Beni rahatsız eden bir şey var. Şu ayakkabılara bakın. Besbelli yepyeni, gıcır gıcır. Ne dersiniz? (Leonard Peters'ın ayakkabılarına bakar.) Yani bütün bunlar şu anda gerçekten yaşanıyor, değil mi? E bu pabuçlar gökten inmedi ya! Değil mi ama? Şu tabanlara bakın, hiç kirlenmemiş. (Leonard ayakkabıların tabanlarına bakar, ama adeta cansız, tamamen ilgisiz olarak.) Bunları uyurken almış olamam. Gözlerim kapalı ayakkabıcıya gitsem bi-

le, kimse benim bir çift ayakkabı alıp çıkmama izin vermez. İnandığım her şeyde yanılmışım. Bir türlü kurtulamadığım bir kabus bu. (Ani bir korkuyla durakasar.) YA GELMEZSE?! YA KARIM GELMEZSE?! BURADAN GİDEMEZ MİYİM? NEREDE ŞU BENİM LANET OLASI ZAVALLI KARIM? (Ağlayacak gibidir. Piyano bir an için yüksek tonda ve hızlı "If you knew Suzy" parçasını çalar ve durur.)

Leonard: Eşiniz hasta mı?

Peters: İkimiz de hastayız. Birbirimizi hasta ettik. (Bağırır.) Onun hayalgücü beni mahvediyor. (Bir an.) Mutluyuz. (Birkaç kere derin nefes alır.) Siz Yahudi misiniz?

Leonard: Evet. Yahudilerle İtalyanlar insanın rahatça yas tutmasına imkan tanır.

Adele: Evet, biz ölen yakınımızı mezara koyarken ağlarız.

Peters: Söylesenize... Şu Calvin denen kişi... Buranın sahibi, müdürü, her neyse... Onun gözlerindeki tuhaflığı fark ettiniz mi?

Leonard: Gözleri mi? (Bir an düşünür.) Durun bakayım... Evet. Şey gibi... Nasıl desem... Göz yuvaları bomboş sanki. Yo yo, öyle değil –gözleri renksiz gibi.

(Peters sessiz, gözlerini dikmiş, bakar.)

Leonard: Söylemek istediğiniz bu muydu? (Peters bir şey demez.) Neden öyle? Hasta falan mı?

Peters: (Hareketsiz) O benim kardeşim.

Leonard: Kardeşiniz mi! Burada olduğunu biliyor muydunuz?

Peters: Yo, hayır, bilmiyordum. Şimdi anladım. (Susku.) Fakat ölmüştü. (Leonard şaşırır.) Neredeyse yirmi yıl önce boğulmuştu.

Leonard: Herhalde "Kardeşime benziyor," demek istiyorsunuz.

Peters: (Başıyla olumsuzlar.) Hayır. (Leonard susar; dehşete kapılmıştır.) Gözleri... Yarı şeffaf... Deniz anası gibi; kış mevsimindeki deniz, istiridye içi gibi...

Leonard: Ne diyeceğimi bilemiyorum... Kendisi kardeşiniz olduğunu biliyor mu?

Peters: Emin değilim. Ölülerin neyi ne kadar hatırladığını bilmek zor. Aslında... (Susup gözlerini diker, gülümser.)

Leonard: Anladım.

Peters: ...Kardeşim çok şakacıydı. Bir keresinde Rocky dağlarına gitmiştik. Arabayı o kullanıyordu. İnişte frenler tutmuyor diye numara yaptı. Başladık saatte yüz mil hızla dağdan aşağı dosdoğru tren yoluna inmeye. Sonra frenlerin tekrar

tuttuğunu söyledi. Haince bir espri ama hayat dolu biriydi işte.

Leonard: Sizce şakadan mı boğuldu yani? Aslında hayatta mı?

Peters: Ben de bunu merak ediyorum. Neden olmasın? Ama böyle bir şaka yapmış olamaz. Biz, hepimiz, cenaze törenindeydik. –Karım kayıp mı oldu, ne oldu acaba? Rica etsem dışarı çıkıp bir bakar mısınız? Çok kısa boyludur. Ama tabii siz onu kısa bulmayabilirsiniz.

Leonard: (Kalkar) Adı neydi?

Peters: Adı mı? (Başına dokunur.) Çok mahcup oldum şimdi.

Leonard: Canım, çok önemli değil.

Peters: Önemli olmaz olur mu, önemli. Ben böyle durumlarda A harfinden başlayıp alfabeyi tararım. Anna, Anna Bella, Augusta, Bernice, Beatrice...

Leonard: Peki sizin adınız neydi? Eşinizle konuşabilmem için...

(Peters gittikçe sıkılarak gözlerini dikip bakar.)

Leonard: Neyse, sorun yok. Kısa boylu bir kadın görünce...

Peters: Yo, sorun var. (Aniden) Charlotte! Charlotte Peters! –Tanrım, ne kor-

kunç bir şey bu!

Leonard: Yok canım, belki de ben sormamalıydım.

Peters: Daha önce hiç bu kadar zorlanmamıştım. Alzheimer hastalığı değil. Doktora gittim. Belki de artık bu dünyada olmak istemediğimden.

Leonard: Bence havadaki kurşundan.

Peters: Ah, ah evlat. Keşke öyle olsa. İnsan sonunda maalesef öyle bir kayıtsızlığa varıyor ki, bağırsak hareketi başkanlık seçiminden daha çok heyecan uyandırıyor.

Leonard: Ama ben de sık sık unuturum... Aslında çocukken hep merak ederdim. Ne diye her şeyi hatırlarız ki! Bir sabah uyandığımızda herkes yabancı oluverse harika olmaz mı?

Peters: Annenizle babanız boşanmış mıydı?

Leonard: Evet. Zaten yabancı oluverme fikri de oradan geliyor. Her şey yıllar öncesine göre daha mı kötü dersiniz? Gerçi iyi ki penisilin var –günümüzde.

Peters: Penisilin kesinlikle iyi bir şey, evet, ama Adem'le Havva'dan bu yana her şey gittikçe kötüleşiyor. Üstelik havadaki kurşun yüzünden de değil.

Leonard: Peki neden?

Peters: Bu ülkeyi kuran atalarımızın pek çoğu, Washington da, Jefferson da birer deist idi. Yani Tanrı'nın dünyayı saat gibi kurduğuna, sonra da sahneden çekildiğine inanırlardı. Saatin işleyişi artık yavaşlıyor. Tiktakların arası gittikçe açılıyor. Yani tiktak-tiktak-tiktak yerine artık tik—tak, tik—tak. Biz de bu tiktaklar arasındaki boşlukta sıkılıyoruz. Sıkıntı ise bir çeşit ölümdür. Ölmek de insandan çok şey alıp götürür, şüphesiz.

Leonard: Ama öyle çok şey olup bitiyor ki.

Peters: Temel şeyden başka. O temel şey ise kesinlikle yaşanmıyor. Muhtemelen bir daha da hiç yaşanmayacak.

Leonard: Peki neymiş o?

Peters: Nedamet.

Leonard: İşte hiç anlayamadığım bir kelime.

Peters: Sorun değil. Sevgi kelimesini de kimse anlamıyor. Ama hepimiz nasıl da onun özlemiyle yanıp tutuşuyoruz.

Leonard: Demek Tanrı'ya inanıyorsunuz?

Peters: Evet, inanıyorum. İnandığıma eminim.

Leonard: Peki sizce Tanrı nedir? Tabii siz-

ce fazla kesin bir tanım olmayacaksa.

Peters: Söyleyeyim: Tanrı, ona ihtiyacımız olduğu zaman yanımızda olmayan şeydir. Sahi, siz bu hafta nasıl bir güzellik yarattınız?

Leonard: Bu hafta pek bir şey yapmadım.

Peters: Olur böyle şeyler, yaratıcılıkta –sanırım.

Leonard: Bugünlerde pek yaratıcı olduğum söylenemez.

Peters: Gönül meselesi mi?

Leonard: Doğrusu bu yakınlarda birisinden ayrıldım.

Peters: Vah vah. Kadın mı, erkek mi?

Leonard: Kadın.

Peters: Neyse, neşelen! Dua et de elli milyon bekar Amerikalı kadını sana unuttura bilecek bir kıza rastlayasın. Yani seni buna inandıracak bir kıza. –Charlotte! Buradayım!

(Karısını görmüştür. Charlotte etrafa bakınarak içeri girer.)

Charlotte: Aman Tanrım!

Peters: Evet, epey kötü.

Charlotte: Kötü mü! Harika! Şu pervazlara bak! Şu tavana bak! Ya şu döşemeler? İnsaf! Cennet burası! (Rose girer.) Peki ya bu genç, hoş, hamile kadın kim?

(Rose Charlotte'a bakıp güler.)

Leonard: O kadar da kısa değilmiş.

Charlotte: (Peters'a) Bu da nesi?

Peters: (Gözlerini yumar.) Seni epey... şey... olarak hatırlamıştım.

Charlotte: Kısa boylu olduğumu söyledi, öyle mi?

Leonard: (Peters'a) Çok özür dilerim. (Charlotte'a) Dışarı çıkıp size bakmamı rica etti. Ama birden adınızı hatırlayamadı. Bu yüzden...

Charlotte: (Kırgın, güler; Peters'a) Adımı hatırlayamadın, öyle mi?

Leonard: (Azapla) Sadece bir dakikacık.

Charlotte: İkinci Dünya Savaşı'nda tam üç yıl sürekli uçtuğu için, bence. Kullandığı uçağın pilot kabini ufacık olduğu için sinir sistemi mahvoldu. (Peters'a) Eminim burada sana savaşı hatırlatan bir şey görmüşsündür. O yüzden zihnin dağılmıştır.

Peters: Aslında... (Etrafına bakınır.) "Küçük bir bomba iyi gelir buraya," dedim galiba.

Charlotte: Hah, işte. –Şu Bay Calvin ne dedi?

Peters: Görüşmek istersen ofisinde olacağını söyledi. Ayrıca kadınlar tuvaletini görmeni önerdi.

Charlotte: Tuvaleti mi?

Rose: Şahane bir yer. Demin oradaydım. Daha önce hiç böyle bir şey hissetmemiştim. İyi kalpli, güven veren bir insan gibi öptü beni sanki. Kucakladı. Adeta artık kendimi savunmak zorunda değilmişim gibi bir duyguya kapıldım. Nasıl desem... 'nazik' bir oda. Az mı enerji sarf ediyorum insanların beni rahatsız etmesini engellemek için? Bilmem anlatabiliyor muyum?

Charlotte: Gayet iyi anladım. Ne de olsa dekoratörüm.

Leonard: Sahi mi? Biz de Rose'un dairesi için dekoratör çağırmayı düşünüyorduk.

Rose: Ama dairem öyle küçük ki! Dolap kadar bir şey!

Peters: Fark etmez! Dikey olan her şeyi memnuniyetle dekore eder.

Charlotte: Siz bebeğin babası değilsiniz, değil mi?

Peters: Onlar sadece arkadaş. Bayanı çişe

getirdi.

Charlotte: Öyle mi? Bu yardımseverlik etkiledi beni; epeydir duyduğum en olumlu, en moral verici şeylerden biri. –Şu tuvalete bir göz atayım.

Rose: Dosdoğru şu tarafta. Yerdeki keresteye dikkat.

Charlotte: Neler hissettiğinizi anlıyorum. Bizim dört kızımız var. Dördü de büyük havayollarında uçuş görevlisi.

Peters: (**Leonard**'a) İnsanlar aynı konuda yirmi saniyeden fazla konuşabilse, bu memleketin bütün dertleri hallolur.

Charlotte: Yani uçakla bir yere gitmeyi düşündüğünüzde haber verirseniz, bizim kızlardan biri sizinle ilgilenir. Şimdi şu meşhur tuvaleti görelim bakalım.

Rose: Doğrusu Oregon'da bir arkadaşıma gitmeyi düşünüyorum da. Sizin kızlardan birinin telefon numarasını verirseniz sevinirim.

Peters: (Gevrek gevrek güler.) Maalesef kızlarımızın hiçbir havayoluyla bağlantısı yok.

Leonard: Ama eşiniz şey demedi mi?..

Peters: Bazen müthiş bir coşkuyla kendinden geçer. Morali tıpkı eteklerle ökçeler gibidir: Her yıl değişir. Kadınların hayal

dünyası zengindir. İşte o da dört genç kızın hayalini kuruyor. Üniformalı, küçük şirin kepli, bir sürü insan besleyen kızlar. Gördüğünüz gibi, karım çok duygusal bir kadındır. Kimseye zarar vermek istemez. Ama çok güçlü özlemleri vardır.

Leonard: (Rose'a) Gerçekten tuhaf.

Rose: Bilmem ki. Belki gün gelecek, bu içimde taşıdığım bebek benden hoşlanmayacak bile.

Leonard: Rose, nasıl böyle bir şey düşünebilirsin?!

Rose: Niye? Kaç arkadaşımız anasını babasını seviyor ki?

Leonard: Ah, ana babalar!

Rose: Ama ben de yakında anne olacağım, Leonard.

Leonard: Tabii, tabii. (Gözlerini dikip bakar, hayretle başını sallar.) Gerçekten gittikçe tuhaflaşan bir gün bu.

(Charlotte girer; heyecanlı ve şaşkındır.)

Charlotte: Harika! Gördünüz, değil mi?

Peters: Ben kadınlar tuvaletine pek gitmem.

Charlotte: (Tuvaleti gururla işaret ederek) Git! GİT!

Peters: Kesinlikle olmaz! Benim açıklanabilir bir ilgim olamaz...

Charlotte: İnsaf, Harry! İnadı bırak! Git şu tuvaleti gör! Şimdiii, gidiyor musun, gitmiyor musun!

Peters: (Kalkarak) Ama kadınlar tuvaleti alanında hiç fikrim yoktur.

Charlotte: Bir kerecik olsun hiçbir fikrin olmadan bir şeye katılsan olmaz mı? Öff! Yani! Harry! İnsaf! Meseleye erkek olarak değil, insan olarak yaklaş. O tuvalet bir harika!

Peters: (Havaya bakarak) Artık hiçbir şey anlamıyorum. Sabah kalkınca ayakkabı almayı planlamamıştım. Günümü kadınlar tuvaletini teftişle bitirmeyi ise, hiç! (Leonard'a) Rica etsem benimle gelir misin? Yanımda ikinci bir erkeğe ihtiyacım var.

Charlotte: A Harry, hayatım, kendini iyi hissetmiyor musun?

Peters: Bak, şöyle söyleyeyim... (Ağlamaya başlar.) Charlotte, sen kendini iyi hissediyor musun?

Charlotte: Harika hissediyorum.

Peters: Senin adına memnun oldum. (Rose'a) Herkese anne şefkatiyle yaklaşır... Eminim fark ettiniz. Ve onun mut-

luluğu...(İç çeker) bitmek tükenmek bilmez. (Peters döner, gider, çıkarken cebinden mendil çıkarır.)

Leonard: (Çıkarken) Aklım abimin gömleğinde.

Rose: Öf Leonard, endişeye gerek yok! Gömlek çamaşırhanede! Şunu tatile gitmiş kabul etsen olmaz mı? (Leonard Peters'ın peşinden çıkar.)

Charlotte: Doğuma ne kadar var?

Rose: Altı hafta kadar.

Charlotte: İsteyerek mi hamile kaldınız, yoksa...

Rose: (Omuz silker.) En azından o beni istedi, besbelli.

Charlotte: Tek başınaymışsın gibi konuşuyorsun.

Rose: Galiba tek başımayım. Bebeğin babası hâlâ kararsız.

Charlotte: Ah şu erkekler! İdare onlarda olsa, güneş on dakikada bir doğup batar. Nedir bu böyle! İyi erkek bulmak öyle zor ki artık!

Rose: Arkadaşım Leonard bunun sudaki bir şeyle bağlantısı olduğu kanısında.

Charlotte: Bebeğin babası o, değil mi?

Rose: Bazen babası gibi davranıyor, bazen de çok uzak.

Charlotte: Dünya ne hikayelerle dolu! Peki sen ona babası olup olmadığını söylemedin mi?

Rose: Önce bebeğin suratını görmek istiyorum.

Charlotte: Nedenmiş o? Babası olduğunu söyleyiver, sonra istersen fikrini değiştirirsin.

Rose: Hep iki kardeş gibi kavga ediyoruz. Ama kardeş değiliz herhalde.

Charlotte: Ah şu gençler! Ne diye "Gerçek! Gerçek!" diye birbirinizi hırpalarsınız, bilmem ki. Bizim zamanımızda bir kadın kocasına gerçeği söylemeyi hayal bile etmezdi. E tabii boşanma filan da olmazdı... Çok şükür havayolları var. Biliyor musunuz, üniformaya bir şey dökülünce temizleme parasını şirket veriyor.

Rose: (Ağlamaklı) Nasıl bu kadar mutlu olabiliyorsunuz! Harikasınız.

Charlotte: Elimde değil! –Bebekliğimden beri hep mutluyum. Hiç değişmedim. Kocam bundan rahatsız oluyor, ama ben ne yapabilirim? –Sabah gözümü açar açmaz başlıyor mutluluğum. Öyle coşkulu oluyorum ki, kahvaltıda bütün dünyayı yiyebilirim. Bak dinle, pek sevdim senin şu Leonard'ı. Bırak o olsun bebeğin ba-

bası.

Rose: Ne tuhaf! Kendimi sizden yaşlı hissediyorum.

Charlotte: İtalyanlar yemek pişirmeye bayılır. Beni kurtaran da bu. Eh, yaşıma göre iyi sayılırım. –Biliyor musunuz, eskiden dans ederdim.

Rose: Profesyonel olarak mı?

Charlotte: Radyo Şehri Roketleri'nde dokuz yıl dans ettim. Onunla tiyatronun fuayesinde tanıştık. Deniz Kuvvetlerinde pilotmuş. Hep kapıda beklediği için "Sahne Kapısı Johnnie" derdik ona. Adam Asya'yı bombaladıktan sonra otuz günlük tatile gelir, on sekiz dansçı kızı becerip giderdi. Ama çok tatlıydı, çok tatlı. Ne o, komik mi geldi? Hiç de değil. İnsaf! Adam zeka timsaliydi. Ben o zamanlar kırk yedi kiloydum. Sonra ekmek canıma okudu. Geçen yıl yedi kilo verdim. Ama kim kimi aldatıyor, ben yine herkesin annesiyim.

(Leonard ile Peters girer. Yüzleri ifadesizdir. Hayli ciddi görünmektedirler.)

Charlotte: Eee? (Adamlar, tedirgin, birbirine bakar.) Nasıl buldunuz? (Adamlar hâlâ tereddüttedir.)

Leonard: İşte öyle bir tuvalet.

Charlotte: Tuvalet mi?

Leonard: Evet, el yüz yıkanan bir yer işte.

Charlotte: Mamma mia!.. (Rose'a) Hiçbir şey görmüyorlar. Evde de kör gibi dolanıp durur. "Gözlüğüm nerede? Çorap bağlarım nerede?"

Rose: Sahi, hamile olduğumu nereden anladınız?

Charlotte: Bende Çingene kanı var.

Leonard: (Peters'a) Doğru mu bu?

(Peters iç çekip başka tarafa bakar.)

Charlotte: O nereden bilecek ki? Ona göre bir şeyin gerçek sayılabilmesi için ya bir yere çakılabilmesi, ya düzülebilmesi, ya da uçurulabilmesi gerekir. Hayatım, bir Çingene kadını senin hamile olduğunu gözünden anlar. Ben üstelik bebeğin kız olduğunu bile söyleyebilirim.

Peters: Tanrı aşkına, bunu nereden bilebilirsin?

Charlotte: Çünkü hava bir sürü şeyle dolu. (Rose ile arasındaki boşluğu göstererek) Birbirimize bakarken arada hava var, değil mi?

Peters: Ömrümün sonuna geldiğimi hissediyorum. Sıcacık bir unutuşu dört gözle bekliyorum.

Leonard: Sorabilir miyim, yeni bir gece ku-

lübü açmayı mı düşünüyorsunuz, yoksa?..

Charlotte: Duruma bağlı. Mr. Calvin'in teklifi cazip gelirse bir kulüp açmak isterim. Niye sordunuz?

Leonard: Baskı yapmak istemem, ama eğer burası gece kulübü olacaksa, sizinle müzik hakkında konuşmak isterim.

Rose: Leonard'ın harika, küçük bir orkestrası var. (Leonard'a dönerek) Hanım Radyo Şehrinde dans etmiş.

Leonard: Sahi mi? Roket miydiniz? (Peters'a) Doğru mu bu?

Charlotte: Neden ikide bir ona "Doğru mu?" diye soruyorsunuz? Ben kaçık falan mıyım yani?

Leonard: Yo yoo, lütfen...

Rose: Yo yoo, öyle demek istemedi.

Charlotte: (Peters'a) Ee? Cevap versene?

Peters: (Gözlerini yumup iç çektikten sonra) Doğru.

Charlotte: Şimdi gidip şu Calvin'i bulalım da, teklifi neymiş öğrenelim. (Peters'a) Sen de onlara felsefenden bahset. (Çıkar.)

Leonard: Gidip çamaşırı almamız lazım...

Rose: (Peters'a) Felsefeniz mi?

Peters: Yok canım. Yıllar önce gördüğüm bir rüya sadece. Uçağımın bir kanadı kopmuştu. O olaydan sonra gördüğüm bir rüya.

Rose: Rüyalara bayılırım. Ne olur anlatın.

Peters: Maalesef şimdi dinlenmem gerekiyor. Hepimiz dinlensek ya?

Rose: Doğrusu çok isterim. Ama rüyanız nasıldı?

Leonard: Ben çamaşırı almayacak mıydım?

Rose: Biraz dinlenmeye çalış, Leonard.

Leonard: Senin yere uzanman gerekmez mi?

Rose: Tamam, peki.

Leonard: Yastık bulayım mı sana?

Rose: Endişeye gerek yok, Leonard.

Leonard: (Kendini suçlayarak) Haklısın.

Rose: N'olur kabul et: Dışarıda olup bitenler biz olmadan yaşanacak. Bir süre. Onun için sen dinlenmene bak. Huzur içinde...

Adele: İşte ben de öyle yapıyorum zaten. Çok uzun zamandır dışarıda her şey ben-

siz olup bitiyor.

Rose: Pekâlâ öyleyse...

(Rose ayaklarını uzatır. Hepsi geriye yaslanıp gözlerini yumar. Susku.)

Rose: (Leonard'a) Kafan yine bir şeyle meşgul, değil mi?

Leonard: Rose, bebeğin babası olmak istiyorum.

Rose: Bakarız. Şu anda karar vermek istemem.

Leonard: Ama karar verirken beni de dikkate alır mısın?

Rose: Tabii ki.

(Kısa susku.)

Rose: Olmazsa abisi olursun.

Leonard: Yirmi sekiz yaş büyük bir abi!

Rose: Olmayacak bir şey değil.

Adele: Dış görünüş her şey demektir. Ablamın o kalçalarını, gözlerini, o müthiş bacaklarını görseniz! Mezar yanından geçse, ölü yerinden fırlar vallahi. Şimdi Wall Street'te kendi ofisi var.

Peters: Rüyamda bambaşka bir gezegen görmüştüm. Çok güzeldi. Hava pembe,

yer bej, su yeşil, gökyüzü açık mavi. O gezegende yaşayanlar müşfik ve saygılıydı. Sonra birden bu güzelim ortamı bozan iki şey belirdi. Onlar da o iki şeyi tuttukları gibi uzaya fırlattılar.

Leonard: Neymiş o şeyler?

Peters: Açgözlülük ve hırs. Bu iki şey uzayda bin parçaya bölünüp dünyamıza düştü. İşte biz hepimiz onların tohumlarından üremekteyiz.

Leonard: Tuhaf bir rüya. Biz genellikle insanın doğuştan iyi olduğunu kabul ederiz.

Peters: Ama sıradan bir bebeğe bakarsan öyle olmadığını görürsün...

Rose: (Eli göbeğinde) Nasıl böyle dersiniz!

Peters: Eğer bebekte kuvvet olsa, memeye ulaşabilmek için annesini bir yumrukta yere sermez mi? Bebekte vicdan var mıdır? Elinde olsa meme emebilmek için bütün binaları yerle bir etmez mi? Bebeklere niçin hoşgörülü davranırız? Zayıf ve çaresiz oldukları için. Ama her bebeğin temel yapısı dört heceli bir kelimeden ibarettir: Aç-göz-lü-lük. Gerisi laf.

(Calvin Charlotte ile girer. İkisi de bir takım kağıtları incelemektedir. Charlotte kağıtlar içinde adeta kaybolmuş gibi oturur.)

Calvin: (Rakamlara gömülmüş olarak, Peters'a) Harry!

Peters: Efendim?

(**Calvin** hâlâ rakamlara gömülüdür, kafasını kaldırıp bakmaz.)

Peters: Bana Harry mi dediniz?

Calvin: (Kendine şaşarak) Ne?

Peters: Hadiii... Charley...

(Peters ona yaklaşırken Calvin Peters'a gözlerini dikerek bakar.)

Peters: Benim, ben!

(Calvin bakışlarını yere çevirir.)

Peters: Annemiz, babamız... Annemizle babamızı hatırlamadın mı? Shepshead Körfezi'nde balık tutmamızı? O dil balığını? Yok, dil balığı değil, lüfere benzeyen o mavi balığı? Hani o balığı tutup şu kıza götürmüştün. Tüh, neydi adı?.. Marcia. Tamam tamam, Marcia Levine!

Calvin: Marcia Levine mi dediniz?

Peters: Köşedeki sahil evindeki kız. Hani sen şey demiştin. (Öbürlerine) Lisanımı mazur görün! (Calvin'e) "Doğu yakasının en güzel kızı onda!" demiştin hani!

Calvin: (Şüpheli, hatırlamaya çalışarak) Marcia Levine.

Peters: Tanrı aşkına, Calvin, o kadınla günlerce beraber olurdun. (Çılgın gibi, herkese) Olup bitenleri hatırlayabilen tek kişi ben miyim? Hayretten donup kalacağım burada, ve dünya da alıp başını gidecek, bensiz! (Öfkeyle Calvin'e) Nasıl hatırlamazsın: Yatağına uzanır, gözlerini tavana diker, dua eder gibi "Marcia Levine'in kıçı! Maria Levine'in kıçı!" der durdurdun! "Amerika'nın en güzel kıçı Marcia Levine'de!"

Calvin: Hatırlamıyorum.

Peters: (Mutlu, güler.) Bak, şu unutkanlığı yenmen lazım. Marcia Levine'i de böyle unutmak felaket bir şey. Ama benim Harry olduğumu biliyorsun, değil mi?

Calvin: (Zihnen uzaklaşarak) Beni başkasıyla karıştırıyorsunuz.

Peters: Yo yoo, hayır, Charlie, bunu kabul edemem. Lütfen, Charlie, beni unuttuysan... Anlamıyor musun!.. Beni unuttuysan –o zaman ben... (Çaresizlikle haykırarak) Ben kimim o zaman? Charlie, kurtar beni! (Calvin ölü gözlerle ileri doğru bakar. Peters Calvin'in suratına dehşetle kükrer.) Hadi! Ne olur görsün şu ölgün gözlerin! (Calvin kımıldamaz. Bir an.) ...Rahatsız ettiğim için özür dilerim. (Gözlerini acıyla yumar. Kendini bir yere

atar, oturur. Susku.) Tanrım, eğer kimse benim hatırladıklarımı hatırlamıyorsa... Kimsecikler hatırlamıyorsa... (Cathy-May girer. Üstünde dar, beyaz bir mini etek, şeffaf bir bluz vardır; beyaz bir el çantasıyla kahverengi bir alışveriş torbası taşımaktadır. Boynunda köpek tasması vardır.) Bu köpek tasması da nereden çıktı?

Cathy-May: Kaybolursam diye taktı.

Peters: Bak canım, dinle... Sorabilir miyim?..

Cathy-May: Bana çok şey sorma. O kadar uzun kalmayabilirim.

Peters: Peki kalp atışını dinleyebilir miyim?

Cathy-May: Peki, ama çok uzun sürmesin. Bir de lütfen canımı acıtma.

(Peters kulağını Cathy-May'in göğsüne koyar. Cathy-May derin nefes alıp verir.)

Cathy-May: Seni sevmiştim, Harry. Fakat artık çok yorgunum.

Peters: Lütfen biraz daha... (Cathy-May tekrar nefes alır.) Haydi, biraz daha... (Cathy-May tekrar nefes alır.) Ah, ne muhteşem!.. Bir kadının derin soluyuşunu tekrar işitmek ne güzel! (Cathy-May arka arkaya –hızlanarak– nefes alıp verir... Şimdi Peters da onunla nefes alıp

alıp vermektedir.) Ah, Cathy-May! Cathy-May! Cathy-May!..

(Larry girer; Cathy-May'e doğru yürür; alışveriş torbasını alır, baş aşağı çevirir. Torba boştur.)

Larry: Hani alışveriş yapacaktın? Nerede aldığın şeyler? Yine tezgahın üstünde mi unuttun? (Eliyle Cathy-May'in külodu var mı yok mu diye yoklar.) Külodun nerede? (Peters'a) Sonra da bu kadın oy kullanıyor! New York caddelerinde donsuz dolaşan bu kadın! Pazarda domates seçerken Korelilerin önünde eğiliyor bir de! –Evli bir kadın! Ben neyim peki? Lanet olası öküzün teki mi? Benim duygularım yok mu? Düşünebiliyor musunuz: Onu bir evlilik danışmanına götürüyorsunuz; merdivende arkasındayken bir bakıyorsunuz, içinde don yok! Hem de danışmanla görüşmeye giderken! Sahi, bu arada kalp ameliyatı olmam gerekiyordu bir süre önce. Yani stresten uzak durmam lazım. New York şehrinde bana stresten uzak durmamı söyleyen lanet olası bir doktor! Düşünebiliyor musunuz? Bir de o salak beni ameliyat edecek! –Şu işe bakın! (Sonra torbayı sallayarak) Torba bomboş!.. Külodun nerede senin? Sen bana ait misin, değil misin, cevap ver! Bana ait misin, değil misin? Külodun nerede, salak!!

(Larry Cathy-May'i şöyle bir savurur. Kadın sırt üstü düşer. Bacakları havadadır. Larry eteğinin altına bakar; Cathy-May

boş yere kurtulmaya çalışır.)

Larry: (Peters'a) Siz külot mülot görebiliyor musunuz, beyefendi? Bakın millet, hepiniz bakın! (Kadının bacaklarını açmaya çalışır.) Boşverin pabuçlarınızı da şuna bakın! Bu kadın kimseye ait olabilir mi hiç?! Bakın şuna!

Cathy-May: Seni sevmiştim, Harry.

Larry: (Hâlâ kadının bacaklarıyla cebelleşerek) Göster, göster onlara! Hadi profesör, şuna bir bakın!

(Peters bir yandan çığlık atar, öbür yandan Larry'ye müdahaleye yeltenir. Ama olayın dehşetinden ötürü geri çekilir. Elleriyle gözlerini kapatıp bağırarak sağa sola koşar.)

Peters: Yo yo yoo!

Larry: (Peters'a) Neden korkuyorsunuz? Buraya gelin, gözlerinizi açıp bakın!

(Mücadele biter. Larry Cathy-May'in yanında diz üstü çöker; onu kibarca öper. Cathy-May hareketsizleşmiştir. Peters gelir, kulağını Cathy-May'in göğsüne dayar.)

Larry: Ne işitiyorsunuz?

Peters: Ayak sesleri ve karanlık. Aman Tanrım, bu karanlığa tek başına gitmek ne korkunç bir şey!

(Cathy-May son bir nefes verir. Peters bir parmağını öpüp Cathy-May'in dudaklarına dokundurur.)

Cathy-May: Aaaah! (Ve hareketsizleşir.)

Adele: Wall Street'te bir abla, Buick kullanan bir anne... ve ben burada! Tabii insanlar buraya nasıl düştüğümü merak ediyor. Ben New Jersey'de altı yıl yedek öğretmenlik yapmıştım, üstelik. Zamanla anladım ki, kalbi kırık biriymişim. Hepsi bu. Doğuştan kalbim kırık. Bu durumla nasıl mücadele edebilirim ki! Yine de sık sık umutlanıyorum: Bir sabah uyandığımda bir bakacağım, bütün dertlerim beni bırakıp gitmiş. Geceyarısı bir kedi gibi usulca gidivermiş hepsi. Biliyorum, olabilir bu... (Aynasını alıp yüzünü inceler.) Olabilir, pekâlâ olabilir.

Peters: (Kısa susku.) Dinlenin şimdi, hepiniz dinlenin. Lütfen sessizce. Bir yandan da konuyu bulmaya çalışalım. Hâlâ nefes alabiliyorken. Bu lütfa sahipken. Cesur olmayı öğrenirken.

(Rose ile Leonard Peters'ın iki yanına oturur. Larry sahnenin arka bölümünde adeta zaman içinde donmuş olarak boş alışveriş torbasına bakmaktadır; Charlotte hesap makinesini kullanmakta, Calvin ise boşluğa bakmaktadır. Adele aynada yüzünü sağa sola çevirerek incelemektedir...

Bu kişiler üstündeki ışık ölgünleşir. Rose

ARTHUR MILLER'IN DİĞER OYUNLARI

The Man Who Had All The Luck (1944)
All My Sons (1947)
Death Of A Salesman (1949)
An Enemy Of The People (1950)
The Crucible (1953)
A Memory Of Two Mondays And A View
From The Bridge (1955)
After The Fall (1964)
Incident At Vichy (1964)
The Price (1968)
The Creation Of The World, And Other
Business (1972)
The Archbishop's Ceiling (1977)
The American Clock (1980)
Danger: Memory! (1987)

1949'da kaleme aldığı "Satıcının Ölümü / Death of a Salesman" adlı oyunuyla 20. yüzyılın en önemli yazarlarından biri olduğunu kanıtladı; ilk baskısı kısa öykü olarak yayınlanan, 1957'de sinemaya uyarlandıktan sonra 1961'de roman olarak yayınlanan "Uygunsuzlar"la (Misfits) dünya çapında ün kazandı, bu arada Marilyn Monroe'yla yaptığı evlilikle de popüler bir sima haline geldi. 1915 Manhattan doğumlu Arthur Miller'ın, oyunlarının yanı sıra, "Odak / Focus" (1945) adlı romanı ve "Artık Sana İhtiyacım Yok - I Don't Need You Anymore" (1967) adlı öykü derlemesi bulunuyor.





Demek istediğim şu: Gece yatarken hiç merak eder misiniz? "Ben bütün gün nelerden bahsettim" der misiniz?

- Babam oturduğumuz eve 5000 dolar ödemişti. Şimdi ise bir çift göğüs 5000, öyle değil mi?
- Evet ama... Bir derginin kapağına ev resmi koy, bir başkasına da bir çift göğüs. Hangisi satar?
-Ya şuna ne buyurulur? Penis küçültme 4000 dolar. Kızlık zarı tamiri 2000 dolar. Kızlık zarı niye daha ucuz acaba?
- O zarın pek önemi kalmadı...
- Ama tuhaf değil mi: Penis büyütme göğüs büyütmeden 400 dolar ucuz.
- Bence bunu gurur meselesi yapmamak lazım.
- Ama kayıtsız da kalmamalı...

ISBN 975-6827-00-9
9 789756 827009